

ÅRSRAPPORT 2002
KATEGORI 06.20 RETTSVESENET

INNLEDNING

Domstolene er en av de tre statsmakter. Domstolene skal i sin dømmende virksomhet behandle de straffesaker og sivile saker som bringes inn for retten. I tillegg utfører domstolene flere forvaltningsoppgaver. Domstolene er i sin dømmende virksomhet uavhengige. Administrativt var domstolene inntil 01.11.2002 underlagt Justisdepartementet. Etter denne dato ble ansvaret lagt til den nyopprettede Domstoladministrasjonen. Det legges vekt på å etablere gode samarbeidsformer mellom domstolene og den nye administrasjonen. Samtidig må det etableres en hensiktsmessig og god kontakt med Justisdepartementet .

2002 var et viktig år for domstolene i Norge. Foruten Domstoladministrasjonens opprettelse, ble det arbeidet videre med beslutningen om at antall domstoler i første instans skal reduseres fra 92 til 66. I tråd med St.meld. nr. 13 (2001-2002), fattet Stortinget vedtak om at tinglysingen skal tas ut av domstolene og overføres til Statens kartverk. Dette arbeidet er nå organisert som et prosjekt underlagt Justisdepartementet.

Medieoppmerksomheten rundt domstolene har økt. I 2002 behandlet domstolene en rekke større saker som fikk bred dekning i både tv, radio og aviser. Denne dekningen har medført et sterkere søkelys på domstolenes håndtering av media.

Fra og med 2002 er samtlige domstoler tilknyttet statens konsernkontoordning og økonomisystemet Agresso. Innføringen av det nye systemet og tilpasningen til nytt økonomireglement har vært arbeidskrevende, med en særlig belastning for domstolenes saksbehandlere.

Justisdepartementet inngikk i 2001 kontrakt med Computas AS om utvikling av nytt saksbehandlingssystem i domstolene, LOVISA. Domstoladministrasjonen har overtatt ansvaret for utvikling av prosjektet. Etter planen skal de første domstolene starte med LOVISA før sommeren 2003. Justisdepartementet inngikk i 2002 også kontrakt med Norsk Eiendomsinformasjon AS om utviklingen av et nytt tinglysningssystem, REGIN@.

MÅL FOR 2002

Målene for domstolene er forankret i målstrukturen for justissektoren og fremgår av St. prp. nr. 1 (2001-2002). Hovedmål og delmål for domstolene i 2002 var:

Hovedmål	Delmål
Sikre rettssikkerhet for individer og grupper	1. Forsvarlig og effektiv saksavvikling i domstolene 2. Bekjempe rasisme og etnisk diskriminering
En åpen og kvalitetsbevisst justisforvaltning	1. Sikre god utnyttelse av justissektorens ressurser 2. Tilrettelegge for en serviceorientert og utadrettet justisforvaltning 3. God kjennskap til regelverk og rettigheter blant publikum
God og effektiv konfliktløsning og -forebygging	1. Styrke og utvikle alternative konfliktløsninger 2. God struktur og organisering i rettspleien

ORGANISERING AV RETTSVESENET

Høyesterett er landets øverste domstol, og består av to avdelinger og Høyesteretts kjæremålsutvalg. Høyesterett ledes av høyesterettsjustitiarius.

Landet er inndelt i seks lagdømmer med hver sin lagmannsrett. Hver lagmannsrett ledes av en førstelagmann.

Domstolene i første instans omfatter 87 tingretter, fire byfogdembeter og et skifterett- og byskriverembete. Tingrettene varierer i størrelse fra domstoler med én fast dommer og én dommerfullmektig, til store kollegiale domstoler.

Budsjettkapittelet til tingrettene omfattet i 2002 også Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms som skal fastsette grenser mellom offentlig og privat grunn i Nordland og Troms, og avgjøre retten til bruken av området. Utmarkskommisjonen er fortsatt administrativt underlagt Justisdepartementet.

Budsjettkapittelet omfattet videre Rettsvesenets IT- og fagtjeneste (RIFT). Deres hovedoppgave er utvikling og drift av informasjonsteknologi i domstolene, samt rutine- og kompetanseutvikling i tilknytning til dette. RIFT er også sekretariat for Opplæringsrådet for funksjonærer, Etterutdanningsrådet for dommere og Studiepermisjonsutvalget. Etter innføringen av regnskapssystemet Agresso er RIFT i tillegg sentral regnskapsfører for domstolene. Fra og med 01.11.2002 ble RIFT organisert som en egen enhet i Domstoladministrasjonen, men er inntil videre lokalisert i Oslo med navnet Domstoladministrasjonen avd. Oslo.

Budsjettkapittelet omfattet endelig Etterutdanningsrådet for dommere, Opplæringsrådet for funksjonærer, Studiepermisjonsutvalget for dommere og Fagbokutvalget.

Etterutdanningsrådet for dommere har ansvaret for utforming og tilrettelegging av etter- og videreutdanningstilbudet for dommere i alle rettsinstanser. Opplæringsrådet for funksjonærer har ansvaret for utforming og gjennomføring av opplæringstilbudet for saksbehandlere i domstolene. Studiepermisjonsutvalget for dommere skal styrke kompetanseutviklingen for dommere i aktiv tjeneste i tingrettene og lagmannsrettene.

Fagbokutvalget har som hovedmål å foreta felles innkjøp av norsk og internasjonal juridisk litteratur.

Samarbeidsrådet for domstolene er det sentrale samarbeidsorgan mellom Domstoladministrasjonen og domstolene som ivaretar medbestemmelse i henhold til reglene i Hovedavtalen og Tilpasningsavtalen. I forhold til reglene for medbestemmelse i Hovedavtalen er Samarbeidsrådet utvidet med en representant fra Den norske Dommerforening. Det legges vekt på bred medvirkning i utviklingsarbeid i domstolene. Samarbeidsrådet hadde fire møter i 2002.

Hovedarbeidsmiljøutvalget for domstolene skal ivareta de domstolansattes interesser innenfor overordnede arbeidsmiljøspørsmål. Viktige saker som har blitt behandlet i 2002 har vært; sykefraværet i domstolene, kurs for AKAN kontakten, samarbeidsavtaler om et mer inkluderende arbeidsliv og internkontrollhåndbok for domstolene. Det er valgt et eget hovedverneombud for de ansatte i domstolene.

IT-rådet for domstolene ivaretar de tilsattes innflytelse på sentralt nivå på IT-området, og er et forum for diskusjoner om IT-spørsmål mellom representanter for domstolene, RIFT og Justisdepartementet. Fra 01.11.2002 er representanter fra RIFT og Justisdepartementet erstattet med representanter fra Domstoladministrasjonen.

Omorganiseringer

Oppfølging av Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) Om lov om endringer i domstoloven m.m.

På bakgrunn av NOU 1999:19 Domstolene i samfunnet ble Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) Om lov om endringer i domstoloven m.v. fremmet i mars 2001. Lovendringen resulterte i opprettelsen av Domstoladministrasjonen den 01.11.2002. Bakgrunnen for opprettelsen var blant annet ønsket om å markere skillet mellom den dømmende og den utøvende makt. Justisdepartementet har nå ikke lenger alminnelig instruksjonsmyndighet over domstolene i administrative spørsmål i kraft av Grunnlovens § 3. Styringen av Domstoladministrasjonen er lagt til et uavhengig styre hvor medlemmene er oppnevnt henholdsvis av Regjeringen og Stortinget. Regjeringen kan ved kg. res. instruere Domstoladministrasjonen i enkeltsaker. Denne instruksjonsadgangen er tekt brukt helt unntaksvis. Domstoladministrasjonen har ansvaret for den sentrale administrasjonen av de alminnelige domstolene i Norge, med unntak av forliksrådene. Domstoladministrasjonen skal sørge for at overordnede mål og regelverk for statlig virksomhet som angår domstolene følges. Domstoladministrasjonen skal følge opp de mål og retningslinjer Stortinget fastsetter for domstolene i forbindelse med den årlige budsjettbehandlingen. Ved lov av 15.06.2001 nr 62, som trådte i kraft 01.11.2002 ble Tilsynsutvalget for dommere opprettet. Dette er en klage- og disiplinærordning overfor dommere som kan reagere på kritikkverdig dommeradferd, både i og utenfor tjeneste. Tilsynsutvalgets sekretariat er lagt til Domstoladministrasjonen.

Det ble i samme lov opprettet et nytt organ, innstillingsrådet for dommere. Innstillingsrådet avgir innstilling til Kongen i Statsråd ved dommerutnevnelser. Myndigheten til å konstituere dommere og dommerfullmektiger for en periode av inntil ett år er også lagt til rådet. Innstillingsrådets sekretariat er lagt til Domstoladministrasjonen.

Oppfølging av St.meld. nr. 23 (2000-2001) Førsteinstansdomstolene i fremtiden

Stortinget har vedtatt at antall førsteinstansdomstoler skal reduseres fra 92 til 66. Det ble i denne sammenheng etablert et pilotprosjekt i Sør –Trøndelag ultimo 2001, pilotprosjektet er nå avsluttet. I tillegg til pilotprosjektet er det gjennomført informasjonsmøter ved følgende domstoler: Vinger og Odal, Solør, Sør Gudbrandsdal, Lyngdal, Flekkefjord, Mandal, Kristiansand, Sand, Nedenes, Holt, Vardø og Tana og Varanger tingretter.

Domstoladministrasjonen har foretatt en mindre revisjon av fremdriftsplanen for strukturendringene, med den følge av strukturendringer som berører Bergen tingrett, Bergen byfogdembete, Nordhordland tingrett, Midhordland tingrett, Stavanger tingrett, Stavanger byfogdembete og Ryfylke tingrett, Haugesund tingrett og Karmsund tingrett er utsatt med ett år.

Fra 01.01.2002 fikk domstolene i første instans samlebetegnelsen tingrett. Navneendringen gjelder ikke følgende domstoler: Oslo byfogdembete, Oslo skifterett og byskriverembete, Stavanger byfogdembete og Bergen byfogdembete.

Oppfølging av St.meld. nr. 13 (2000-2001) Fremtidig organisering av tinglysning i fast eiendom

St.meld. nr. 13 (2001-2002) om fremtidig organisering av tinglysning i fast eiendom ble behandlet av Stortinget i juni 2002. Det ble besluttet at ansvaret for tinglysingen skal overføres fra domstolene i første instans til Statens kartverks hovedkontor i Hønefoss. Det skal også opprettes et pantebokregister i Ullensvang kommune. Fylkeskartkontorene og kommunene er tiltenkt publikumsrettede oppgaver.

Justisdepartementet har ansvar for gjennomføringen av tinglysningsprosjektet. Justisdepartementet nedsatte etter stortingsbehandlingen en arbeidsgruppe med representanter fra tjenestemannsorganisasjonene, Statens kartverk, Norsk Eiendomsinformasjon AS, RIFT og Justisdepartementet. Arbeidsgruppen utarbeidet en rapport der den fremtidige oppgavefordelingen og den videre organiseringen av prosjektet ble beskrevet. Rapporten ble ferdigstilt i oktober 2002. Domstoladministrasjonen kom inn i prosjektet i november 2002. Målet er å overføre tinglysningsoppgavene på en smidig og effektiv måte for både ansatte ved domstolene og publikum. Gjennomføringsprosjektet startet i januar 2003.

FELLESTILTAK I RETTSVESENET

Det ble iverksatt og gjennomført en del fellestiltak for domstolene i året som gikk, hovedsakelig i første og annen instans. Tiltakene er primært initiert av Justisdepartementet og fra 01.11.2002 av Domstoladministrasjonen og dels av de tilsattes organisasjoner. Fellestiltakene gjennomføres i nært samarbeid med representanter for domstolene.

Kompetanseutvikling i domstolene

Det arrangeres en rekke etter- og videreutdanningstiltak for domstolene sentralt, i regi av Etterutdanningsrådet for dommere og Opplæringsrådet for funksjonærer ved domstolene og gjennom ordningen med studiepermisjoner for dommere.

Tiltakene fra Etterutdanningsrådet dekker et bredt felt. Rådets hovedsatsingsområder er begynneropplæring av nyutnevnte dommere, samt seminar og studiedager innen aktuelle temaer.

Tildelingen i 2002 var på 3 mill. kr. Et overforbruk i 2001, som måtte innarbeides i 2002, medførte stramme økonomiske rammer og reduserte muligheter for aktiviteter. Man valgte å gjennomføre kurs i Kjøp og salg av fast eiendom, et mediaseminar, kurs i EØS/EU-rett, straffeprosess for 1. instans samt en studiedag i straffeutmåling. I tillegg ble det benyttet midler til den årlige studieturen til Strasbourg og Luxembourg, samt enkelte individuelle stipend og noe deltakelse i seminar og konferanser utenlands.

Tildelingen til Opplæringsrådet for funksjonærer i 2002 var på 3 mill. kr. Rådet har i løpet av året arrangert syv fagorienterte kurs, seks applikasjonskurs og to EDB-tekniske kurs. Det har blitt gjennomført to grunnopplæringskurs i 2002.

I forbindelse med nye IT-systemer gis det opplæring parallelt med utplasseringer i domstolene, eksempelvis i forbindelse med nye kontorstøtteverktøy. Dette var også tilfellet for Agresso. Det viste seg imidlertid raskt at behovet for mer opplæring var svært stort på dette feltet. Opplæringsrådet har ut fra dette satt i gang med kursing i Agresso i 2002.

Arbeidet med å utvikle et vektallsgivende studium for saksbehandlere har også blitt videreført i 2002. Det er opprettet en prosjektgruppe med representanter fra Folkeuniversitetet i Trondheim, Trondheim tingrett og Domstoladministrasjonen.

Til sammen ni dommere fikk innvilget studiepermisjon i 2002, hver for et halvt år. Den gjennomsnittlige dommeransienniteten for disse var 16,3 år. Den faglige fordypningen i permisjonstiden har variert fra utredning om dommernes uavhengighet, utgivelse av annen utgave av Innføring i arbeidsrett, en studiereise til Berlin, en studie i meddommeres møte med rettsapparatet samt studier i irrelevante og ubevisste faktorer som påvirker dommernes avgjørelser.

Personalpolitikk

Domstolene står overfor betydelige utfordringer på det personalpolitiske området som følge av de vedtatte organisatoriske og administrative endringene i domstolene. For å møte disse utfordringene ble det i 2002 utarbeidet et utviklingskurs for ledere i domstolene med tema endringsledelse. Programmet er utviklet etter innspill fra domstolene i samråd med Etterutdanningsrådet for dommere, Opplæringsrådet for funksjonærer og Statskonsult. Pilotkurs ble igangsatt i desember 2002.

Hensynet til arbeidsmiljø og gode arbeidsbetingelser er viktig å ivareta i det personalpolitiske arbeidet. Hovedavtalen i staten 01.01.2002 - 31.12 2005 – Tilpasningsavtalen for domstolene, ble revidert og reforhandlet våren 2002. Personalreglementet trådte i kraft 15.05.2002 og ble oversendt samtlige domstoler. Justisdepartementet inngikk i 2002 en avtale om virkemidler for likestilling for saksbehandlere og dommerfullmektigstillinger. Det ble også inngått en særavtale om seniorpolitikk i domstolene. Lokal lønnspolitikk for domstolene var gjenstand revisjon sommeren 2002.

Domstolenes service- og informasjonsvirksomhet

Domstolene rapporterer om at service er et prioritert tema og at det fortløpende gjøres vurderinger av tiltak for bedre. Flere domstoler har gjennomført praktiske tiltak som informasjonsdager og informasjonsmøter, omvisninger av ulike organisasjoner og lag, skoleklassebesøk og studenter utplassert i praksisuker.

I forbindelse med at statlige virksomheter ble pålagt å utarbeide serviceerklæringer, henstilte regjeringen Bondevik I bl.a. om at slike erklæringer på en konkret, kortfattet og forståelig måte gi brukeren informasjon om forhold som er sentrale for dem. Slike erklæringer skal for eksempel inneholde virksomhetens oppgaver, hvilke tjenester virksomheten yter, hvilke rettigheter og plikter som knytter seg til tjenestene, hvilke innsyns- og klagemuligheter brukerne har og hva som er forventet saksbehandlingstid for de tjenestene som er sentrale for brukerne.

Justisdepartementet har henstilt om at det utarbeides serviceerklæringer lokalt ved den enkelte domstol. Domstoladministrasjonen er forventet å følge opp dette arbeidet videre. Dette vil skje med utgangspunkt i strategiplanen for service som er under utvikling.

Pr. 31.12.2002 har 24 domstoler rapportert at de har utarbeidet serviceerklæringer. Flere domstoler har rapportert at serviceerklæringer er under utarbeidelse og at dette arbeidet forventes å bli ferdig i løpet av 2003.

Flere domstoler har imidlertid stilt spørsmål om nytten av serviceerklæringer, og da spesielt rettet mot den tid det tar å utarbeide denne i forhold til hva man konkret får ut av det.

Pr. 31.12.2002 hadde 15 domstoler egne hjemmesider, alle med felles startsted (<http://www.domstol.no>). I tillegg til å fungere som en portal inn til de enkelte hjemmesider, gir nettstedet en omfattende og pedagogisk utformet informasjon om rettsvesenet i Norge. Etablering av egne hjemmesider vil være aktuelt for alle domstoler på lengre sikt.

IKT – løsninger i domstolene

Det har vært stor aktivitet på IKT-feltet i 2002. Utviklingen av saksbehandlingssystemet for domstolene i første og annen instans, LOVISA, har pågått gjennom hele året. Første hovedleveranse ventes å bli ferdigstilt ved årsskiftet. Prosjektet har utgjort hovedaktiviteten for Domstoladministrasjonen avd. Oslo (tidligere RIFT) gjennom hele året.

Det har også blitt arbeidet med løsninger for å effektivisere IT-systemene i straffesakskjeden, herunder elektronisk utveksling av strukturert informasjon i sakssystemene og elektronisk kommunikasjon mellom aktørene i straffesakskjeden.

I domstolene foregår det utskifting og oppgradering av maskinpark og standard programvare (Word, Excel, E-post, Internett, mv.). Ved årsskiftet var dette gjennomført hos ca. 60 % av brukermassen. Arbeidet skal ferdigstilles innen sommeren 2003.

Arbeidet med nytt tinglysningssystem, REGIN@ er i god fremdrift. Dette er et oppdrag som er satt til Norsk Eiendomsinformasjon AS. Domstoladministrasjonen avd. Oslo bidrar med ressurser inn i utviklingsprosjektet. Riksrevisjonen har tidligere påpekt at det bør gjøres endringer i saksbehandlingssystemet for namsmannen, for å ivareta nye behov. Endringer i systemet ble gjennomført i løpet av året slik at systemet nå ser ut til å kunne tilfredsstille Riksrevisjonens merknader.

Utvikling av regelverk, gode arbeidsverktøy og rutiner

Dommeravhør/observasjon av små barn

Lovbestemmelsene om dommeravhør og observasjon av barn er hjemlet i straffeprosesslovens §§ 239 og 298. Ordningen med observasjon av de yngste barna ble senere innført ved forskrift. Det er kun gjennomført et fåtall observasjoner i 2002.

Ved lov av 22.05.1998 nr. 31 fikk § 239 et nytt fjerde ledd som fastsatte en toukersfrist for gjennomføringen av dommeravhør ev. observasjon. Unntak kan gjøres dersom særlige grunner tilsier at avhør/observasjon foretas senere. Lovendringene trådte i kraft 01.11.1998. Rapportene fra tingrettene gir ikke noe entydig bilde av praktiseringen av reglene. Noen domstoler overholder gjennomgående fristen, mens andre domstoler i liten grad får gjennomført avhørene i løpet av to uker etter anmeldelse. Det anføres ulike årsaker til at fristene ikke overholdes. Ofte har problemet vært at politiet oversitter fristen før oversendelse til domstolen, eller har latt det være få dager igjen av fristen. I andre tilfeller anfører domstolene at det er problematisk å få berammet et møte innenfor fristen som passer for samtlige aktører.

Det vil i løpet av 2003 bli gjennomført en evaluering av ordningen i regi av Justisdepartementet og Domstoladministrasjonen.

Forkynnelse av dom i straffesaker

Den 01.07 2001 trådte de nye reglene om forkynnelse av dom i straffesaker i kraft. Tilbakemeldingen fra domstolene i førsteinstans er at ordningen med fremmøteforkynnelse fungerer gjennomgående tilfredsstillende. En del domstoler har rapportert at ordningen medfører merarbeid, dog i ulik grad fra domstol til domstol.

Frister for berammelser i straffesaker

Ved lov av 28.06.2002 nr. 55 ble det innført nye bestemmelser i straffeprosessloven med bakgrunn i ønsket om å øke tempoet i straffesaksavviklingen. Loven, som i hovedsak trådte i kraft 01.10.2002, medførte blant annet en toukersfrist for berømmelse av straffesaker både for tingretten og lagmannsretten. Videre ble det innført frister for når hovedforhandling/ankeforhandling skal være påbegynt etter at saken kom inn til tingretten/henvist til lagmannsretten på hhv seks og åtte uker, i de tilfellene der siktede var under 18 år da forbrytelsen ble begått eller der siktede er varetektsfengslet når saken berammes.

Fornærmedes straffeprosessuelle stilling

Justisdepartementet besluttet i juli 2001 å utrede fornærmedes straffeprosessuelle stilling. Arbeidet med utredningen "Kontradiksjon og verdighet" ble utført i perioden 01.09.2002 til 15.01.2002. Utredningen gir en komparativ fremstilling av fornærmedes stilling i de nordiske land, med sikte på forslag om styrking av fornærmedes rettigheter i straffeprosessen. Utredningen ble sendt på høring 01.06.2002. Justisdepartementet arbeider med å gjennomgå høringsuttalelsene.

Straffelovens definisjon av barnepornografi

Den 06.12.2002 sendte Justisdepartementet ut en høring på forslag til endring av straffelovens § 204 som gjelder definisjonen av barnepornografi. Høringsfristen var satt til 20.01.2003.

Dommeres sidegjøremål

Den 18.10.2002 ble forskrift om dommeres sidegjøremål vedtatt. Etter dette startet Domstoladministrasjonen arbeidet med informasjon til domstolene om ordningen og innhenting av opplysninger om dommernes sidegjøremål. Registeret over dommernes sidegjøremål vil være offentlig fra 01.03.2003.

Tilkalte ekstraordinære dommere

Med bakgrunn i ønsket om å redusere bruken av tilkalt dommere i lagmannsretten, ble det med virkning fra 01.11.2002 foretatt endringer i domstollovens § 10. Det er nå ikke adgang til å sette lagmannsretten med mer enn én tilkalt eller pensjonert "ekstraordinær" dommer. Lovendringen har medført at lagmannsrettene har fått tilført flere faste stillingshjemler.

Fri rettshjelp

Høring om endringer i lov om fri rettshjelp ble sendt ut på slutten av 2002. Høringsfristen var satt til 01.04.2003.

Tolkeregisteret og likebehandling i rettssystemet

Et sentralt punkt i rettssikkerheten er at den som er siktet i en straffesak, eller part i en sivil tvist, forstår og blir forstått. Det er derfor et sentralt rettssikkerhetskrav at tolketjenesten er av høy kvalitet. Den 22.04.2002 startet Oslo tingrett et arbeidet med etableringen av tingrettens tolkeregister. Med bakgrunn i dette arbeidet oppnevnte Justisdepartementet høsten 2002 en styringsgruppe med mandat å gjøre domstolenes tolkeregister landsdekkende. Styringsgruppen arbeider nå videre med de problemstillingene dette reiser.

NOU 2002: 4 Straffelovkommisjonen

Den nåværende straffelovkommisjonen ble utnevnt i februar 1994. Den 04.03.2002 la kommisjonen frem sin delutredning VII. Denne utredningen inneholder et revidert utkast til straffelovens alminnelige del, og forslag til endringer i straffelovens spesielle del. I sammenheng med dette har kommisjonen foreslått at en rekke straffebud i straffeloven ikke skal videreføres. Utredningen inneholder dessuten kapitler om kriminalisering, strafferammer og plassering av straffebud i straffeloven og særlovgivningen. Utredningen inneholder også et kapittel som tar for seg utviklingslinjene i straffelovgivningen i det 20. århundre.

NOU 2002: 9 Jordskifterettens stilling og funksjoner

Den 10.10.2000 ble det oppnevnt et utvalg som skulle utrede jordskifterettens stilling og funksjoner. Utvalget avga sin innstilling den 03.06.2002. Utvalget var delt i spørsmålet om valg av organisasjonsmodell. Flertallet anbefalte en videreføring av gjeldende organisasjonsmodell. Det foreligger et forslag om at det administrative ansvar for jordskifterettene overføres DA.

NOU 2002: 11 Dømmes av likemenn

Lekdommerutvalget ble opprettet ved kongelig resolusjon 09.03.2001. Den 11.07.2002 avga utvalget sin innstilling hvor det foretas en gjennomgang av praksis ved, og reglene for valg og uttaking av lekdommere.

NOU 2002: 12 Rettslig vern mot etnisk diskriminering

Den 03.03.2000 ble det oppnevnt et utvalg som blant annet skulle utrede forslag til å styrke det rettslige vernet mot diskriminering og vurdere hvordan FNs rasediskrimineringskonvensjon kunne innarbeides i norsk rett. Utvalget avga sin innstilling den 14.06.2002. Utredningen ble sendt på høring ultimo oktober 2002, med høringsfrist 01.02.2003. Kommunaldepartementet arbeider med bearbeiding av høringsuttalelsene, og tar sikte på å fremme en Ot.prp. våren 2004.

NOU 2002: 18 Rett til rett

I oktober 2002 avga Advokatkonkurransutvalget sin utredning "Rett til rett" som omhandler en vurdering av konkurranseforholdene i markedet for juridiske tjenester. Utredningen ble sendt på høring på slutten av året.

NOU 2002: 22 En alminnelig straffebestemmelse mot korrupsjon

Straffelovrådet avga sin utredning 18.12.2002. Rådet foreslår en ny generell bestemmelse om korrupsjon som omfatter aktiv og passiv korrupsjon både i offentlig og privat sektor. Utredning ble sendt på høring 19.12.2002 med høringsfrist 20.02.2003.

NOU 2001: 32 Rett på sak, Lov om tvisteløsning (tvisteloven), bind A og B

Tvistemålsutvalgets utredning ble sendt på høring i april 2002 med høringsfrist 01.12.2002. Justisdepartementet tar i utgangspunktet sikte på en samlet oppfølging av utredningens forslag til ny tvistelov.

Kap. 61 HØYESTERETT

I Kommentarer til Høyesteretts virksomhet i 2002

1 Høyesteretts saksavvikling

Både straffesaker og sivile saker ser ut til gjennomsnittlig fortsatt å øke noe i kompleksitet. Dette skyldes blant annet hyppigere bruk av internasjonale rettskilder i Høyesteretts dømmende virksomhet. Høyesterett behandlet to sivile saker og to straffesaker i plenum i 2002. Behandlingen av disse fire sakene har lagt beslag på relativt store ressurser.

Sivile saker:

Antallet innkomne sivile saker (anker, kjæremål mv.) har gått opp fra 756 saker i 2001 til 792 saker i 2002.

Totalt behandlet Høyesterett i avdeling 66 saker i 2002 mot 76 saker i 2001. Behandlingstiden fra henvisning i kjæremålsutvalget til Høyesteretts avgjørelse var i gjennomsnitt 9,6 måneder, en økning fra 7,9 måneder i 2001. Antallet uavgjorte saker ved årets utgang har gått opp, fra 54 saker i 2001 til 66 saker i 2002.

I 2002 ble det behandlet to saker i plenum, én i 2001.

Straffesaker:

Antall innkomne straffesaker (anker, kjæremål mv.) har økt fra 824 saker i 2001 til 854 saker i 2002. Høyesterett behandlet i avdeling til sammen 89 slike saker, en nedgang fra 57 saker i 2001.

Behandlingstiden fra henvisning i kjæremålsutvalget til Høyesteretts avgjørelse var i gjennomsnitt 5,5 måneder, mot 4,9 måneder i 2001. Antallet uavsluttede saker ved årets utgang var 44 saker mot 35 saker i 2001.

2 Domstolens bemanning

I Høyesterett var det pr. 31.12.2002 til sammen 19 dommerembeter. I tillegg til dommere har Høyesterett 39 stillinger, hvorav én direktør og 16 utrederstillinger.

3 Arbeidsmiljø

Høyesterett har lokalt arbeidsmiljøutvalg. Verneombudet og medlemmene i arbeidsmiljøutvalget har gjennomgått opplæring. Det er utarbeidet egen handlingsplan for helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid.

I Kommentarer til regnskapet for 2002

Post 01 Driftsutgifter

Blå bok 2002	49 899 000,00
Overført fra 2001	304 000,00
Lønnsregulering	613 000,00
Kap.3061, post 03 Jf. tildelingsbrev til Høyesterett	24 920,81
Kap.3061, post 16 Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	294 146,00
Kap.3061, post 18 Refusjon av sykepenger	658 556,00
Sum bevilgning	51 793 622,81
Regnskap 2002	50 023 528,27
Mindreutgift	1 770 094,54

I bevilgningen til Høyesterett i 2002 er 0,8 mill. kr øremerket til dekning av utgifter i forbindelse med skriving av Høyesteretts historie. Denne utgiften kom imidlertid ikke med på regnskapet for 2002. Dette betyr at Høyesterett i realiteten har en mindreutgift på 0,97 mill. kr, som primært er knyttet til høyesteretts drift.

Kap. 405 LAGMANNSRETTENE

I Kommentarer til resultatoppnåelse og administrativ utvikling i 2002

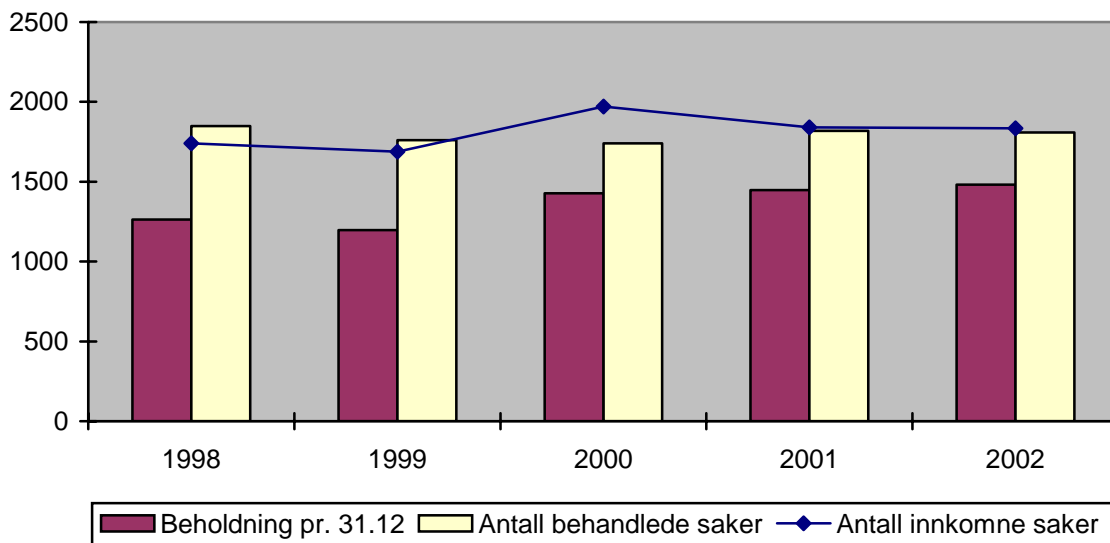
1 Domstolens saksavvikling

Lagmannsrettene har totalt sett hatt en nedgang i antall innkomne straffesaker og sivile saker. Selv om lagmannsrettene i sum har behandlet flere saker i 2002 enn i 2001, har avviklingstakten ikke vært tilstrekkelig til å unngå at beholdningene øker. Det hevdes fra flere av domstolene at den enkelte sak medfører større arbeidsbelastning nå enn tidligere. For å nå målene om saksbehandlingstid i lagmannsrettene, er det nødvendig å få redusert beholdningene.

Sivile ankesaker:

I 2002 kom det inn 1 835 sivile ankesaker til lagmannsrettene, mot 1 841 saker året før. Dette tilsvarer en reduksjon på 0,3 %.

Det har vært en nedgang i antall behandlede saker på 0,5 % og beholdningen har økt med 2,3 % - fra 1 448 saker til 1 482.

	1998	1999	2000	2001	2002	Endring i % 98-02	Endring i % 01-02
Beholdning pr.31.12	1 264	1 196	1 427	1 448	1 482	17,2	2,3
Antall innkomne saker	1 740	1 688	1 971	1 841	1 835	5,5	-0,3
Antall behandlede saker	1 849	1 761	1 741	1 819	1 809	-2,2	-0,5

Det er utarbeidet mål for gjennomsnittlig saksbehandlingstid for sivile saker:

Mål:

Sivile saker: 6 måneder:

Saksbehandlingstiden målt i måneder i perioden 1999 – 2002

	1999	2000	2001	2002	Endring i % 99-02	Endring i % 01-02
Agder lagmannsrett	8,1	6,9	6,6	7,2	-11,1	9,1
Borgarting lagmannsrett	10,0	8,9	9,4	10,1	1,0	7,4
Eidsivating lagmannsrett	8,1	7,2	6,6	6,6	-18,5	0,0
Frostating lagmannsrett	5,2	5,6	6,2	6,2	19,2	0,0
Gulating lagmannsrett	11,7	11,1	12,3	12,8	9,4	4,1
Hålogaland lagmannsrett	6,6	6,8	6,7	6,2	-6,1	-7,5
Totalt alle lagmannsrettene	9,2	8,4	9,0	9,4	2,2	4,8

Det er store variasjoner i gjennomsnittlig saksbehandlingstid mellom domstolene. Ingen av lagmannsrettene er innenfor målet for gjennomsnittlig saksbehandlingstid på seks måneder. Saksbehandlingstiden varierte fra 6,2 måneder til 12,8 måneder for sivile saker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har økt med 2,2 % fra 1999 til 2002 og 4,8 % fra 2001 til 2002.

Den økte saksavviklingstiden kan delvis forklares med den økte satsing på avvikling av straffesakene de siste to årene. Lagmannsrettene har også en relativt stor beholdning ubehandlede saker som påvirker saksbehandlingstiden. Med et mål om gjennomsnittlig saksbehandlingstid på seks måneder, bør beholdningen ikke være større enn 50 % av antall behandlede saker i løpet av ett år for å oppnå en teoretisk måloppnåelse – nå tilsvarerer beholdningen 82 % av antall behandlede saker.

Straffesaker:

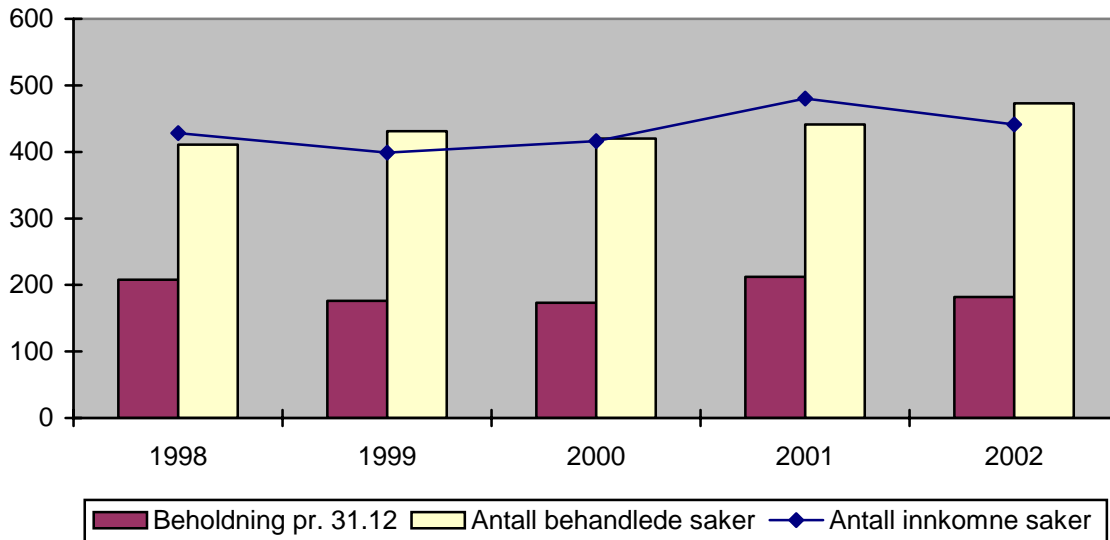
Det kom inn 3 474 ankeprøvingssaker i 2002 mot 3 607 i 2001. Dette tilsvarer en nedgang på knappe 4 %.

Av de sakene som gikk til ankeprøving, ble 35 % fremmet, 58 % nektet fremmet og 7 % avsluttet på annen måte – for øvrig den samme fordelingen som i 2001. Andelen av saker som ble nektet fremmet varierer fra 55 % til 61 % mellom de enkelte lagmannsrettene. I 2001 varierte andelen fra 55 % til 65 %.

	Fremmet	Nektet fremmet	Avsluttet på annen måte
Agder lagmannsrett	37 %	56 %	7 %
Borgarting lagmannsrett	32 %	61 %	7 %
Eidsivating lagmannsrett	32 %	58 %	11 %
Frostating lagmannsrett	38 %	55 %	7 %
Gulating lagmannsrett	38 %	56 %	6 %
Hålogaland lagmannsrett	35 %	56 %	9 %
Totalt alle lagmannsrettene	35 %	58 %	7 %

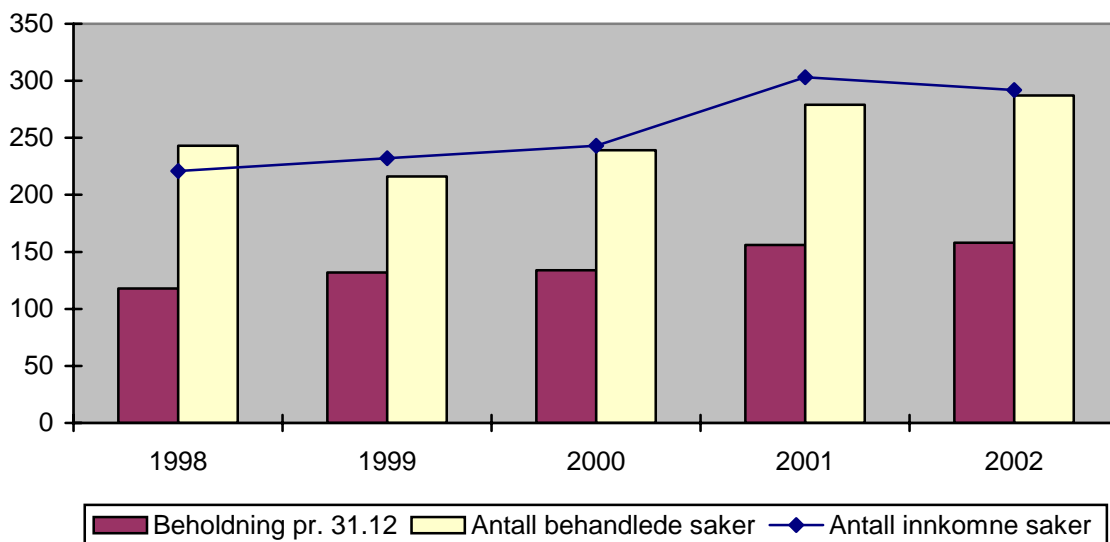
Lagmannsrettene har i 2002 behandlet flere meddomsrettssaker og lagrettesaker enn tidligere. Beholdningen av meddomsrettsaker har blitt redusert, mens det har vært en marginal økning i beholdningen av lagrettesaker.

Lagmannsrettene – meddomsrett:

	1998	1999	2000	2001	2002	Endring i % 98-02	Endring i % 01-02
Beholdning pr. 31.12	208	176	173	212	182	-12,5	-14,2
Antall innkomne saker	428	399	416	480	441	3,0	-8,1
Antall behandlede saker	411	431	420	441	473	15,1	7,3

Lagmannsrettene – :

	1998	1999	2000	2001	2002	Endring i % 98-02	Endring i % 01-02
Beholdning pr. 31.12	118	132	134	156	158	33,9	1,3
Antall innkomne saker	221	232	243	303	292	32,1	-3,6
Antall behandlede saker	243	216	239	279	287	18,1	2,9

Det er utarbeidet mål for gjennomsnittlig saksbehandlingstid for straffesakene:

Mål:

Straffesaker meddomsrett: 3 måneder

Straffesaker lagrette: 3 måneder

Saksbehandlingstiden målt i måneder i perioden 1999 – 2002.

LAGRETTESAKER	1999	2000	2001	2002	Endring i % 99-02	Endring i % 01-02
Agder lagmannsrett	4,4	4,6	4,8	5,8	31,8	20,8
Borgarting lagmannsrett	8,8	8,1	5,8	8,1	-8,0	39,7
Eidsivating lagmannsrett	6,5	3,7	5,0	5,7	-12,3	14,0
Frostating lagmannsrett	4,2	4,2	6,4	5,4	28,6	-15,6
Gulating lagmannsrett	8,4	7,4	7,1	6,5	-22,6	-8,5
Hålogaland lagmannsrett	4,8	4,5	4,8	5,1	6,3	6,3
Totalt alle lagmannsrettene	6,9	6,8	5,9	6,5	-5,8	10,2

MEDDOMSRETT	1999	2000	2001	2002	Endring i % 99-02	Endring i % 01-02
Agder lagmannsrett	3,9	3,2	4,0	4,7	20,5	17,5
Borgarting lagmannsrett	7,5	7,1	7,4	6,6	-12,0	-10,8
Eidsivating lagmannsrett	5,3	3,5	4,6	4,6	-13,2	0,0
Frostating lagmannsrett	3,1	2,9	3,7	4,3	38,7	16,2
Gulating lagmannsrett	8,4	6,7	5,2	6,0	-28,6	15,4
Hålogaland lagmannsrett	3,9	3,8	5,3	4,5	15,4	-15,1
Totalt alle lagmannsrettene	5,8	5,1	5,3	5,4	-6,9	1,9

Den gjennomsnittlige saksavviklingstiden for 2002 ligger fremdeles over målet på tre måneder. Den er økt med 0,1 måneder for meddomsrett og med 0,6 måneder for lagrette sammenlignet med 2001. Saksavviklingstiden for meddomsrett og lagrettesaker er noe lavere enn i 1999, noe som over en 4-årsperiode gir en positiv utvikling for lagmannsrettene. For meddomsrett kan utviklingen skyldes at beholdningen er redusert i perioden.

Opptatte forsvarere og lav kapasitet ved enkelte statsadvokatembeter skaper problemer med beramning av saker, og er også en faktor som kan forklare at saksavviklingstiden fortsatt er høy. Det hevdes også fra flere domstoler at den enkelte sak medfører større arbeidsbelastning nå enn tidligere.

Med et mål om gjennomsnittlig saksbehandlingstid på tre måneder, bør beholdningen ikke være større enn 25 % av antall behandlede saker for å oppnå en teoretisk måloppnåelse. Nå

tilsvarer beholdningen 38 % og 55 % av antall behandlede saker for hhv. meddomsrett og lagrett.

2 Domstolens bemanning

Pr. 31.12.2002 var det i lagmannsrettene 146 dommerembeter og 90,1 kontor- og saksbehandlerstillinger, om lag det samme som året før.

Samtlige lagmannsretter var i 2002 avhengig av utstrakt bruk av tilkalte og ekstraordinære dommere for å kunne avvikle sakene. Dette gjaldt både for sivile saker og straffesaker. Bruken av ikke faste dommere varierte fra 25 % av alle rettstimer ved Gulating lagmannsrett til 40 % ved Frostating lagmannsrett. Endringen i domstoloven § 10 fra 01.11.2002 medfører at det aldri kan være mer enn en tilkalt eller ekstraordinær dommer i lagmannsrettssaker, noe som vil redusere bruken av tilkalte og ekstraordinære dommere. Det rapporteres også om økt press på bemanningen som følge av endringene i straffeprosessloven som ble iverksatt 01.10.2002, kravet om hurtigere beramning av straffesaker der domfelte sitter i varetekt.

3 Arbeidsmiljø

Fire av lagmannsrettene har lokale arbeidsmiljøutvalg, mens de resterende har møter etter behov med varierende møtefrekvens. Verneombudet i samtlige lagmannsretter har gjennomgått opplæring, og tre lagmannsretter har utarbeidet handlingsplaner for helse, miljø og sikkerhet. De vanligste tiltak er utbedringer av fysiske forhold på arbeidsplassen, og tiltak innenfor det psykososiale arbeidsmiljø.

4 Lokalsituasjonen

Arbeidet med bygging av nye lokaler for domstolene i Tromsø har pågått i 2002. Hålogaland lagmannsrett vil flytte inn i de nye lokalene i april 2003. Lokalsituasjonen for Frostating, Eidsivating, Agder og Borgarting må i hovedsak anses som tilfredsstillende. Enkelte av lagmannsrettene ser imidlertid behov for å forbedre rettssalskapasiteten utenfor det faste kontorstedet. Som følge av behovet for å øke rettssalskapasiteten i Oslo har det blitt inngått avtale om leie av nye lokaler for Borgarting lagmannsrett i Munch-kvartalet med planlagt innflytting i 2005. Det har også blitt arbeidet videre med løsninger for nye lokaler for Gulating lagmannsrett i Bergen.

I Kommentarer til regnskapet for 2002

Post 01 Driftsutgifter

Blå bok 2002	153 384 000,00
St.prp. nr. 63 (2001-2002)	727 000,00
St.prp. nr 63 (2001-2002), Innst. S. nr. 255 (2001-2002)	1 500 000,00
Lønnsregulering	3 840 000,00
Kap.3405, post 16 Refusjon av fødselspenger/ adopsjonspenger	682 552,00
Kap.3405, post 18 Refusjon av sykepenger	1 554 798,00
Sum bevilgning	161 688 350,00
Regnskap 2002	160 584 529,86
Mindreutgift	1 103 820,14

Lagmannsrettene hatt et forbruk som samsvarer godt med disponibel bevilgning i 2002.

Kap. 410 HERREDS - OG BYRETTENE

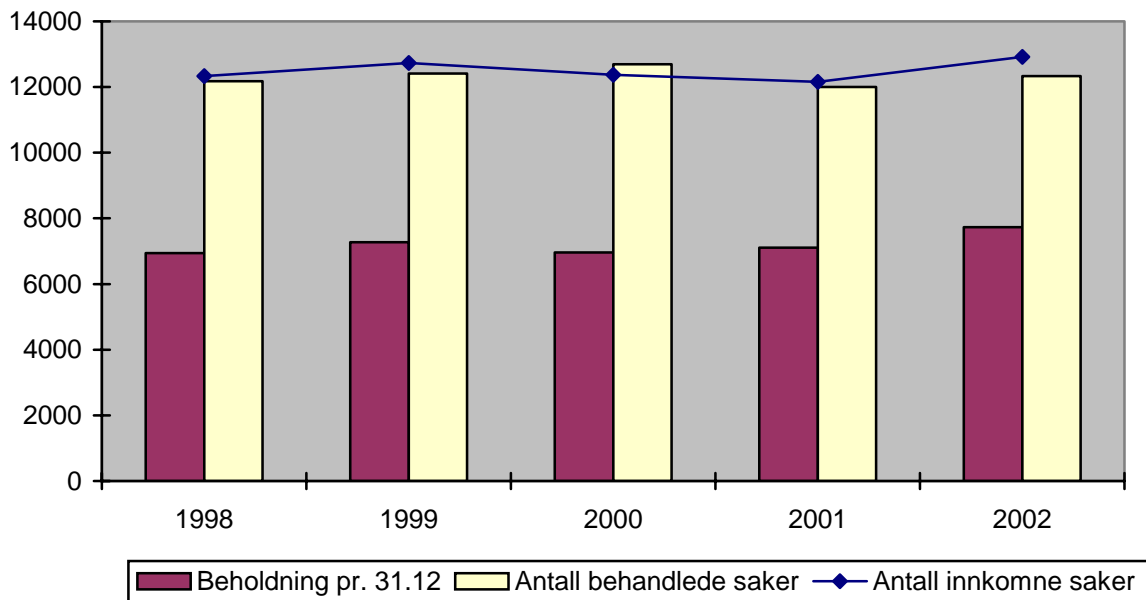
I Kommentarer til resultatoppnåelse og administrativ utvikling i 2002

1 Domstolens saksavvikling

Domstolene i første instans har i 2002 behandlet noen flere saker enn tidligere år. Domstolene har prioritert straffesaker, og denne satsningen har ført til at beholdningene av straffesaker har blitt redusert. I sivile saker har både antall innkomne saker og beholdningen økt.

For å nå målene om saksbehandlingstid i tingrettene, er det nødvendig å få redusert beholdningene. Inntil dette skjer er de tildelte ressursene ikke tilstrekkelig.

Sivile saker:

	1998	1999	2000	2001	2002	Endring i % 98-02	Endring i % 01-02
Beholdning pr. 31.12	6 941	7 272	6 960	7 110	7 730	11,4	8,7
Antall innkomne saker	12 332	12 730	12 372	12 161	12 915	4,7	6,2
Antall behandlede saker	12 175	12 415	12 696	11 998	12 337	1,3	2,8

I 2002 kom det inn 12 915 sivile saker til tingrettene, en økning på 6,2 % fra 2001. I samme periode har beholdningen økt med 8,7 %.

Det ble i løpet av 2002 behandlet 12 337 saker. Av disse fikk 5 652 en vanlig realitetsbehandling og dom. Dette er en økning på 8 % fra 2001.

Siden 1986 har det vært en ordning med forenklet rettergang i mindre saker. Gjeldssaker hvor tvistegjenstanden ikke overstiger 20 000 kr, skal alltid behandles etter disse reglene. I 2002 ble 70 saker behandlet etter denne ordningen, mot 62 saker i 2001.

Det er utarbeidet mål for gjennomsnittlig saksavviklingstid for sivile saker i domstolen:

Mål:

Sivile saker: 6 måneder

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid:	Domstoler innenfor målene
1999: 6,5 mnd.	70,1 %
2000: 6,5 mnd.	64,4 %
2001: 6,5 mnd.	62 %
2002: 6,7 mnd.	59,8 %

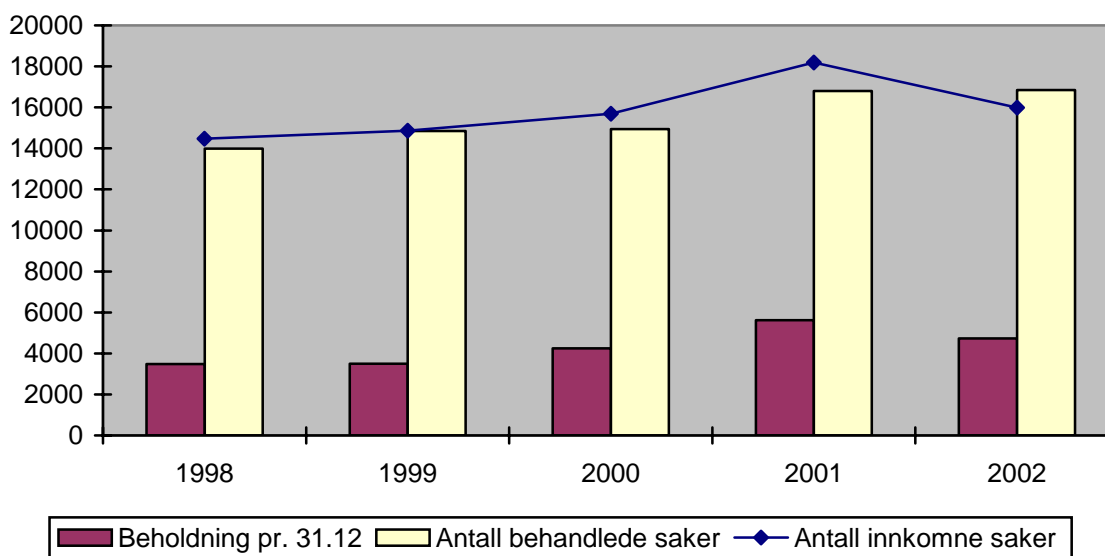
Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden har vært stabil i perioden 1999-2001, men har gått opp fra 6,5 måneder til 6,7 måneder i 2002. Det er imidlertid betydelige variasjoner mellom domstolene, og antall domstoler som er innenfor målet har blitt redusert fra 70,1 % i 1999 til 59,8 % i 2002.

Den økte saksavviklingstiden kan delvis forklares med den økte satsing på avvikling av straffesakene de siste to årene. Enkelte domstoler har gitt uttrykk for at sakene i de senere år har blitt stadig større og mer arbeidskrevende. For å nå en teoretisk gjennomsnittlig saksbehandlingstid på seks måneder, bør beholdningen reduseres til ca. 50 % av antall behandlede saker.

Straffesaker

I 2002 kom det inn 36 663 forhørsrettssaker og 15 984 meddomsrettssaker. Dette er en endring på hhv. 0,5 % og -12,1 % fra 2001.

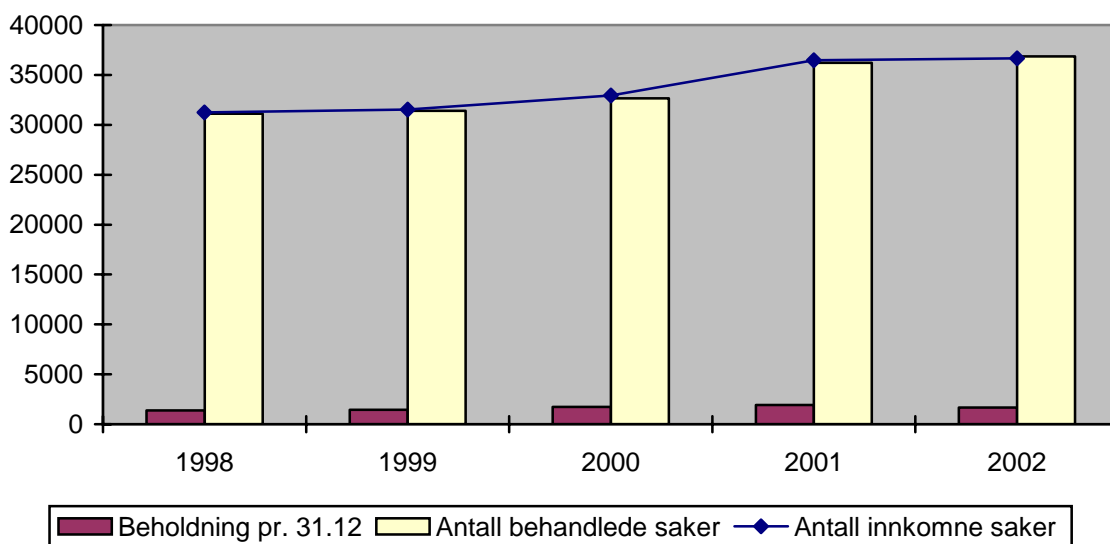
Meddomsrett:

	1998	1999	2000	2001	2002	Endring i % 98-02	Endring i % 01-02
Beholdning pr. 31.12	3 488	3 494	4 243	5 617	4 730	35,6	-15,8
Antall innkomne saker	14 475	14 859	15 694	18 191	15 984	10,4	-12,1
Antall behandlede saker	13 994	14 854	14 934	16 795	16 854	20,4	0,4

Av meddomsrettssakene ble det registrert 705 toinstanssaker i 2002, mot 595 i 2001. Dette er en økning på 18,5 %. Av straffesakene med strafferamme over seks år, ble åtte saker satt med forsterket rett. I 2001 ble ni saker behandlet på denne måten. Beholdningen av uavsluttede meddomsrettssaker økte fra 1998 til 2001, men ble redusert med 15,8 % fra 2001 til 2002.

Forhørsrett:

	1998	1999	2000	2001	2002	Endring i % 98-02	Endring i % 01-02
Beholdning pr. 31.12	1 370	1 457	1 732	1 926	1 678	22,5	-12,9
Antall innkomne saker	31 240	31 534	32 954	36 478	36 663	17,4	0,5
Antall behandlede saker	31 102	31 410	32 643	36 218	36 853	18,5	1,8

Beholdningen av uavsluttede forhørsrettssaker økte fra 1998 til 2001, men ble redusert med 12,9 % fra 2001 til 2002.

Det er utarbeidet mål for gjennomsnittlig saksavviklingstid i meddomsrettssaker og forhørsrettssaker:

Mål:

Førshørsrettssaker: 1 måned
Straffesaker (meddomsrett): 3 måneder

Saksbehandlingstid målt i måneder 1999 – 2002:

	1999	2000	2001	2002
Førshørsrettssaker	0,6	0,5	0,6	0,6
Straffesaker (meddomsrett)	3,1	3,1	3,3	4,0

For forhørsrettsaker klarte alle domstolene i gjennomsnitt å avvikle alle sakene innenfor fastsatte mål. I 2002 var det imidlertid åtte domstoler som ikke klarte målene for saksavviklingstid.

I likhet med situasjonen for sivile saker, er det også for meddomsrettssaker stor variasjon mellom domstolene. Saksavviklingstiden varierer fra 1 til 6,6 måneder i 2002, og 59 % av tingrettene var innenfor målet for straffesaker. I 2001 varierte saksavviklingstiden fra 1 til 5,3 måneder, og 69 % av tingrettene var innenfor målet for straffesaker. Som for lagmannsrettene, har enkelte av tingrettene påpekt at det til tider kan være problematisk å få berammet saker med statsadvokatembetene. Flere domstoler har også meddelt at pressede advokater med et høyt antall saker gjør det vanskelig å beramme hovedforhandlinger. Problemet er spesielt stort i saker med flere tiltalte.

Den økte saksavviklingstiden for meddomsrettsaker skyldes i stor grad at det har vært fokusert på å redusere beholdningen på denne typer saker. Beholdningen har blitt redusert med 15,8 %, noe som fører til økt saksbehandlingstid på kort sikt.

Tinglysing

Det ble tinglyst 1 045 051 dokumenter i 2002, mot 939 905 dokumenter i 2001. Det tilsvarer en økning på 10 %. Saksbehandlingstiden er kun 1-2 dager, noe som er meget tilfredsstillende.

2 Domstolens bemanning

Pr. 31.12.2002 var det i tingrettene 323 dommerembeter, 164,5 dommerfullmektigstillinger og 885,2 Saksbehandlerstillinger.

3 Arbeidsmiljø

Elleve domstoler har lokale arbeidsmiljøutvalg. De litt større domstolene har faste møter med ledere og tillitsvalgte. Flertallet har mer uformelle møteordninger som varierer i form og frekvens, eksempelvis kontor- eller lunsjmøter.

Generelt framholder domstolene de fysiske forholdene (lokalene) som viktige for arbeidsmiljøet. De domstoler som har nye lokaler er meget godt fornøyd med disse. De fleste domstolene legger også stor vekt på det psykososiale arbeidsmiljøet, selv om svært mange av domstolenes tiltak for forbedring gjelder utbedring av fysiske forhold ved domstolene. Samarbeid med bedriftshelsetjenesten og inngåelse av inkluderende arbeidslivs (IA)-avtaler er et prioritert område for mange domstoler.

4 Lokalsituasjonen

Det er totalt 24 domstoler i første instans som finner lokalforholdene utilfredsstillende og ønsker nye lokaler, utvidelser, oppussing eller ombygging. Problemene er knyttet til mangel på rettssaler eller kontorer, problemer med sikkerheten eller mangelfull standard generelt. I forbindelse med gjennomføringen av strukturendringene i førsteinstans, vil det være nødvendig med nye eller utvidete lokaler for flere domstoler. Det vil dekke opp behovet for nye lokaler for en del av de domstoler som i dag anser lokalsituasjonen som lite tilfredsstillende.

I 2002 har Kristiansand tingrett flyttet inn i utvidede og rehabiliterte lokaler. Det er videre inngått ny leieavtale for Moss, Indre Finnmark og Eidsvoll tingrett med innflytting henholdsvis ved årsskiftet 2003/2004, februar 2004 og vår 2004. Det er igangsatt tilbudsinnhenting på leie av nye lokaler til Follo tingrett, hvor det tas sikte på innflytting 01.01.2006. Det er også igangsatt forhandlinger med utleier i Arendal og i Førde om utvidelse av eksisterende lokaler. Arbeidet med bygging av nye lokaler for domstolene i Tromsø har pågått for fullt i 2002, og Nord-Troms tingrett flytter inn i nye lokaler april 2003.

Avtalen som i 2002 er inngått om bygging av nye lokaler for Borgarting lagmannsrett, innebærer at de øvrige førsteinstansdomstolene i Oslo vil bli samlokalisert i tinghuset i 2005.

II Kommentarer til regnskapet for 2002

Post 01 Driftsutgifter

Blå bok 2002	946 027 000,00
St.prp. nr. 63 (2001-2002)	- 649 000,00
St.prp. nr. 63 (2001-2002)	1 162 000,00
St.prp. nr. 63 (2001-2002), Innst. S. nr. 255 (2001-2002)	8 500 000,00
Lønnsregulering	14 531 000,00
Direkte posteringer i statsregnskapet (kap. 3410, post 03)	309 754,42
Kap.3410, post 03 Jf. St.prp. nr 1 (2001-2002) og Budsjett-innst. S. nr. 4 (2001-2002)	6 307 099,02
Kap.3410, post 15 Refusjon arbeidsmarkedstiltak	334 919,00
Kap.3410, post 16 Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	6 783 612,90
Kap.3410, post 18 Refusjon av sykepenger	16 729 221,50
Sum bevilgning	1 000 035 606,84
Regnskap 2002	974 608 285,62
Mindreutgift	25 427 321,22

På kapittel 410 ble det med utgangspunkt i bevilgningsreglementets §11 samtykket i en overskridelse av post 01 med 8 mill. kr i 2002, jf. brev fra Justisdepartementet av 24.04.2002. Innsparinger i domstolene og forsinkelser i forbindelse med utviklingen av saksbehandlingssystemet LOVISA, har imidlertid resultert i at overskridelsessamtykket reelt sett har stått ubenyttet. Grunnlaget for fullmakten er således falt bort.

Ovennevnte innsparinger, samt besparelser i tilknytning til sentralt iverksatte tiltak, forklarer i all hovedsak mindreforbruket på kapitlet. Blant annet er 2 mill. kr av mindreforbruket knyttet opp til den ramme som ble tildelt Domstoladministrasjonen i Trondheim.

Det er foreslått to sentrale omposteringer for regnskapsfører 70 44 72, Domstoladministrasjonen. Dette medfører at merinntekten på kap. 3410, post 03 øker med 75 824,42 kr. I tillegg har det blitt avdekket feil i oppsettet i økonomisystemet for domstolene. Dette betyr at beløpet under kap. 3410, post 03 som ble innrapportert til Finansdepartementet var 233 930 kr for lite. Beløpet ble i stedet innrapportert under kap 3410, post 01. Disse omposteringsene er hensyntatt i tabellen ovenfor.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Blå bok 2002	96 220 000,00
Sum bevilgning	96 220 000,00
Regnskap 2002	109 745 635,94
Merutgift	-13 525 635,94

Posten dekker utgifter som etter rettsgebyrloven er inkludert i rettsgebyret, blant annet kunngjøringsutgifter, forkynnelser som er nødvendig etter loven og utgifter til rettsvitner. Det konstateres at bevilgningen ikke var tilstrekkelig.

ØVRIGE KAPITLER UNDER KATEGORI 06.20 RETTSVESENET

Kap. 3410 RETTSGEBYR (JF. KAP.410)

Post 01 Rettsgebyr

Blå bok 2002	808 800 000,00
St.prp. nr. 28 (2002-2003), Innst. S. nr. 59 (2002-2003)	40 000 000,00
Sum bevilgning	848 800 000,00
Regnskap 2002	868 151 658,63
Merinntekt	-19 351 658,63

På posten registreres inntekter i forbindelse med sivile saker, tinglysning, skjønn, tvangsforretninger, skifte, konkurs m.m. Bevilgningen ble på bakgrunn av foreløpige regnskapstall vedtatt økt med 40 mill. kr ved behandling av St.prp. nr. 28 (2002-2003). Inntektene har imidlertid økt ut over de anslag som der ble lagt til grunn, og for året samlet sett fremkommer en ikke ubetydelig merinntekt på 19,35 mill. kr.

Post 03 Diverse refusjoner

Regnskap 2002	6 616 853,44
Merinntekt	-6 616 853,44

Posten dekker diverse refusjoner som skal brutto inntektsføres ved domstolene i første instans. Posten dekker blant annet refusjoner i forbindelse med energiavregninger og refusjoner i forbindelse med oppdrag som Domstoladministrasjonen utfører for andre virksomheter.

Det er foretatt to sentrale omposterings for regnskapsfører 70 44 72, Domstoladministrasjonen, jf. omtalen under kap. 410, post 01. Merinntekt i tabellen ovenfor er på denne bakgrunn korrigert med 309 754,42 kr.

Post 04 Lensmennes gebyrinntekter

Blå bok 2002	137 000 000,00
St.prp. nr. 63 (2001-2002), Innst. S. nr. 255 (2001-2002)	15 000 000,00
St.prp. nr. 28 (2002-2003), Innst. S. nr. 59 (2002-2003)	5 000 000,00
Sum bevilgning	157 000 000,00
Regnskap 2002	159 376 362,25
Merinntekt	2 376 362,25

Posten er skjønsmessig fastsatt og dekker i første rekke gebyrene som lensmennene, i egenskap av namsmenn, innkrever i forbindelse med tvangsforretninger. Bevilgningen ble på bakgrunn av foreløpige regnskapstall vedtatt styrket med 15 mill. kr ved behandling av St.prp. nr. 63 (2001-2002), jf. Innst. S. nr. 255, og 5 mill. kr ved behandling av St.prp. nr. 28 (2001-2002), jf. Innst. S. nr. 59 (2002-2003). Inntektene ble imidlertid noe høyere enn de anslag som ble lagt til grunn, og for året samlet sett fremkommer en merinntekt på 2,4 mill. kr.

Post 15 Refusjon arbeidsmarkedstiltak

Regnskap 2002	334 919,00
Merinntekt	-334 919,00

Post 16 Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger

Regnskap 2002	6 783 612,90
Merinntekt	-6 783 612,90

Post 18 Refusjon av sykepenger

Regnskap 2002	16 729 221,50
Merinntekt	-16 729 221,50

KAP. 414 DOMSUTGIFTER

Post 01 Driftsutgifter

Blå bok 2002	70 278 000,00
St.prp. nr. 28 (2002-2003), Innst. S. nr. 59 (2002-2003)	10 000 000,00
Sum bevilgning	80 278 000,00
Regnskap 2002	71 128 396,81
Mindreutgift	9 149 603,19

Utgiftene er regelstyrt og knyttet til antall behandlede straffesaker og omfanget av disse. Bevilgningen ble på bakgrunn av foreløpige regnskapstall og forretningsstatistikk for domstolene vedtatt styrket med 10 mill. kr ved behandling av St.prp. nr. 28 (2002-2003). Utgiftene ble lavere enn de anslag som ble lagt til grunn, og for året samlet sett fremkommer en mindreutgift på 9,15 mill. kr.